

4^e zondag van de Herfst

Genesis 32,22 – 28 / Marcus 10,1-16

“Wat God heeft samengevoegd...”

Gemeente van de Levende,

‘Wat God heeft samengevoegd...’. Dit Evangelieverblijft kan ik niet lezen zonder terug te denken aan de tijd van het ‘Samen op Weg’, aan het eind van de vorige eeuw. Voor de jongeren onder ons. *Vroeger* had je in Nederland twee grote protestantse kerkgenootschappen: de Gereformeerde Kerken en de Hervormde Kerk. Daarnaast was er trouwens ook de kleinere Evangelisch-Lutherse Kerk. Wel, die drie protestantse kerken hebben op een gegeven moment beseft dat een dergelijke onderlinge verdeeldheid binnen de kerk van Christus niet zou moeten mogen, en besloten dus te gaan werken aan hereniging. Dat proces heette het zgn. ‘samen op weg proces’. Het is begonnen in 1961. En in 2004 was het zo ver... Een ‘proces’ van ruim 40 jaar dus. Moeizaam, moeizaam. Dan kon je, als er in de Classis weer eens verslag werd gedaan van de zoveelste zgn. ‘trio-synode’, regelmatig de verzuchting horen: *Wat God heeft gescheiden, dat zal de mens niet samenvoegen*. Voor alle duidelijkheid – dat zeiden we dan in de Hervormde Classis. Maar ik vermoed dat het aan Gereformeerde kant niet anders zal zijn geweest. Om van de Lutheraanse frustratie over dit alles maar niet te spreken. *Wat God heeft gescheiden zal de mens niet samenvoegen*. En zie ons nu hier zitten!

Wat God heeft samengevoegd zal de mens niet scheiden.

Laat vooraf één ding duidelijk zijn, lieve mensen, dat je echt niet, nooit, uit deze woorden van Jezus over het huwelijk, een moraal voor onze huwelijks- en echtscheidingspraktijk kunt afleiden. Daarvoor zijn de verschillen veel te groot. Een huwelijk uit onze tijd is niet te vergelijken met het huwelijk in de tijd van Jezus. En de echtscheiding, en de gevolgen daarvan, dat is al helemaal niet te vergelijken, toen en nu. Alleen al kwa levensverwachting, maar vooral ook economisch, sociaal, cultureel en vooral ook rechtspositioneel zijn de verschillen tussen onze tijd en de tijd van Jezus zo onvoorstelbaar groot. Wij denken totaal anders over relaties. Over het belang van ‘liefde’ in een relatie hebben wij ongetwijfeld een totaal ander beeld dan de mensen van toen. Onze beleving van seksualiteit is vast onvergelijkbaar anders. En vooral: Het Evangelie gaat er gewoon *van uit* dat de vrouw bezit is van de man – het zevende gebod, het echtscheidingsverbod waar Jezus naar verwijst, is vooral een vorm van bezitsbescherming. Echtbreuk in de Bijbel is eerst en vooral een economische schadepost... voor de man... die voorkomen moet worden... voor de man... Ofwel, als wij denken dat je uit de woorden van Jezus kunt afleiden wat anno 2018 wel mag en niet mag, wat goed is en wat fout... dan maken we een onmogelijke kortsluiting. Dan ontkennen we al te makkelijk de gigantische verschillen. Dan houden we onszelf voor de gek. En vooral, lopen we het risico elkaar ongekend onheilzaam te kwetsen, met ons opgeheven vingertje, in Jezus naam. Echtscheidingen zijn ook zonder opgeheven vingertjes van derden al pijnlijk genoeg. Voor direct betrokkenen... en voor allerlei kringen daaromheen – niet voor niets wordt in het Evangelie na de woorden scheiding direct gekeken naar de kinderen. Hoe ook, aan zo’n vroom opgeheven vingertje heb je dan bitter weinig. Aan nabijheid, in de pijn, in al die ingewikkeldheid, eens te meer. Een luisterend oor. Wijze raad...

Eens te meer kostbaar is het, dat in de woorden van Jezus wel een grote waarde doorklinkt: “Wat God heeft *samen*-gevoegd...”. Meer dan een waarde: Een visioen! Gods bedoeling met mensen... is: ‘samen’. Gods visioen voor mensen is: ‘samen’! Dat overstijgt alle wetgeving. Alle cultuurafhankelijke vormen en regels. God heeft mensen bedoeld voor samen. God ziet mensen voor zich als ‘samen’. En dan gaat het echt niet alleen om een trouw-relatie tussen twee mensen. Al helemaal niet alleen over het man-vrouw-hetero-huwelijk. Dan gaat het over alle varianten van ons samen-mens-zijn. Dan gaat het over onze vriendschappen. Over onze collegialiteit. Over onze kleine en grote solidariteit. Over de inrichting van onze samen(!)-leving. Over onze

zorg, onze sociale wetgeving. Over onze multiculturaliteit. God ziet mensen 'samen' – omdat hij God en mens samen ziet. En wat God heeft samen-gevoegd...

Juist 'samen' is een hevig woord in een tijd van doorgeslagen individualisme. Dat woord raakt aan de afbraak van onze sociale wetgeving. Dat woord raakt aan onze blinde carrière-drift. Aan de collegialiteit die ophoudt op het moment dat we de andere niet meer voor ons karretje kunnen spannen. Of erger nog, als de markt, het bedrijf, krimpt en we ineens elkaars bedreigende concurrent blijken. Het raakt aan onze communicatie... de domme misverstanden die een onhandig geformuleerd en/of onhandig verstaan appje tot gevolg kan hebben. Het raakt aan de rijdende rechter en aan de witte limousine die dan komt voorrijden. 'Scheiding' van wat God heeft samengevoegd kent in onze tijd van doorgeslagen individualisme vele verschijningsvormen. Het aardige van dat lied van Jan Wit, dat we tussen de lezingen in zongen, was dat het geschreven is bij het verhaal van Jakob en Laban. "Men moet in vrede scheiden" – dat ging over Jakob en Laban. Maar je kan het lied zo maar los maken van die context... en verplaatsen naar andere vormen van scheiding. En dan niet alleen echtscheiding. Dit lied kan je anno 2018 heel vaak zingen. Al te vaak. Het 'samen' van mensen is zo kwetsbaar. En bedreigd. Zo vaak lukt het níet... om collega te zijn, of vriend, of buur. Zo vaak delft de waarde van 'samen' het onderspit in het gevecht met de waarde van het 'ik'. En het valt trouwens niet mee om in vrede te scheiden... als in vrede samenleven al niet lukt.

En juist daarom is dat visioen zo kostbaar. Het leert ons verder kijken. Verder hópen en verwachten dan alleen dit moment. Verder kijken, vooral dan 'ik'. Verder kijken dan alleen mijn gevoel van nu. Ik mag meer zijn... ik zál meer zijn... ik bèn meer dan alleen de concurrent van mijn naaste... mijn naaste zal meer zijn dan... is meer dan... vooral mijn vijand.

In zijn recent gepubliceerde dagboek schrijft Miskotte, in januari 1938 – met een scherp gevoel voor de tijdgeest:

"Wanneer een mens zich terugtrekt op zichzelf in plaats van anderen nader te komen... is het veeleer zo dat hij zichzelf loslaat en opgeeft, en hij weet het niet. Op deze weg is geen zelfkennis mogelijk. Deze valt ons slechts toe als we omgaan met de naaste..."

Wat God heeft samengevoegd... Een zo kostbaar woord voor onze tijd. Een visioen. Een belofte. En soms wordt het even waar.

Om wat dat waar worden betreft toch bij het huwelijk te eindigen... maar het wordt van eens te meer waarde als we het durven vertalen naar al die andere vormen van relaties, naar al die andere vormen van samen. Maar goed, om dus toch toch bij het huwelijk te eindigen: Een mooi woord uit de geschiedenis van de kerk. Een woord van hoop, van verwachting,, van moed, van vertrouwen, van wijsheid, waar dat grote visioen, Gods visioen, toch even concreet wordt. Een woord van Eberhart Bethge:

Eerst draagt de liefde het huwelijk; dan draagt gedurende vele jaren het huwelijk de liefde – en wanneer dat goed gaat, dan gebeurt er iets wonderbaarlijks: de liefde draagt soms weer het huwelijk.

Laat het zo zijn... Laat het vaak zo zijn, in welke verschijningsvorm ook. Ook voor ons.

Amen

Men moet in vrede scheiden (Jan Wit)

1. Men moet in vrede scheiden, zo wil het God de Heer.

Al staat men allebeide, geweldig op zijn eer,
de eer zal God wel schenken, aan ieder op zijn tijd.
Men moet elkaar gedenken, in edelmoedigheid.

2. Al heeft men aan elkander
ook veel verdriet gedaan,
nu zegt de een de ander
des hemels zegen aan.
Al zijn er van weerszijden
verwijten en oud zeer,
men moet in vrede scheiden,
zo wil het God de Heer.